Yn Wyneb y Storm

(Bwrlwm, TASau, ACCAC, © Hawlfraint y Goron)

1 Ar ôl darllen y gerdd hon, beth rydych chi wedi ei ddysgu am Grace Darling?

Ticiwch 3

- Roedd bywyd pob unigolyn yn werthfawr i Grace. ☐
- Roedd Grace yn hen. ☐
- Roedd Grace yn ferch benderfynol iawn. ☐
- Roedd ofn dŵr ar Grace. ☐
- Roedd Grace yn byw gyda'i thad. ☐
- Roedd Grace yn byw gyda'i rhieni ☐

1 ○ 1m

2 Beth yw effaith yr ansoddair "pigog" sy'n cael ei ddefnyddio i ddisgrifio'r creigiau?

Ticiwch 1

- Mae'r creigiau o dan y dŵr yn beryglus. ☐
- Mae'r creigiau o dan y dŵr yn llyfn. ☐
- Dydy'r creigiau ddim yn beryglus. ☐
- Gallwch weld y creigiau peryglus yn glir o dan y dŵr. ☐

2 ○ 1m

3 Pam mae seren (*) wrth ochr y geiriau "*i'w gôl"?

Ticiwch 1

- achos bod y gair yn bwysig ☐
- achos bod y gair yn anghywir ☐
- achos bod angen esbonio'r gair ☐
- achos bod y gair mewn iaith arall ☐

3 ○ 1m

4 Ticiwch **cywir** neu **anghywir** ar gyfer pob brawddeg.

	Cywir	Anghywir
Hwyliodd y llong i'r creigiau yn ystod yr haf.		
Roedd naw o forwyr ar y llong.		
Doedd hi ddim yn noson stormus.		
Syniad tad Grace oedd rhwyfo at y graig.		
Dim ond Grace aeth allan yn y cwch rhwyfo.		
Roedd y teithwyr a oedd yn sownd ar y graig wedi dechrau galw am help.		

4

1m

5 Edrychwch ar y pennill hwn eto. Mae'r bardd wedi defnyddio dy-fynodau (" … ") i ddangos bod pobl yn siarad. Sawl person sy'n siarad?

"Rhaid i ni helpu!" meddai Grace wrth ei thad
"Beth am rwyfo ein cwch dros y dŵr?"
"Llawer rhy beryg," atebodd ei thad
"Os awn ni, byddwn farw, mae'n siŵr."

Ticiwch 1

- achos bod y gair yn bwysig ☐
- achos bod y gair yn anghywir ☐
- achos bod angen esbonio'r gair ☐
- achos bod y gair mewn iaith arall ☐

5

1m

6 Ar ôl darllen y gerdd eto, rhowch y digwyddiadau yn eu trefn o 1 i 5. Mae'r digwyddiad olaf, sef 5, wedi ei wneud.

Dychwelyd i achub gweddill y dynion.	
Y môr yn wyllt a'r tonnau'n uchel.	
Cyrraedd y morwyr ar y graig, ac achub pump ohonynt.	
Grace yn dweud bod rhaid helpu'r dynion.	
Pob un o'r dynion yn ddiogel ar ôl cael eu hachub	**5**

6 1m

7 Tynnwch 5 llinell i gysylltu'r gair ar y chwith â'r ystyr gywir ar y dde.

gwerthfawr	sŵn mawr
yn gaeth	yn sownd/wedi eu dal
crefftus	rhywbeth sy'n cael ei wneud yn dda
rhuo	rhywbeth sy'n golygu llawer i rywun
lli	dŵr y môr

7 1m

8 Pa effaith sy'n cael ei chreu yn y llinell ganlynol?

"A'r goleudy'n wincio'n wan."

Ticiwch 1

Mae'n dweud bod Grace yn wincio ar y goleudy.	
Mae'n dangos bod golau yn fflachio o'r goleudy.	
Mae'n dangos bod yr haul yn disgleirio ar y goleudy.	
Mae'n dweud bod llygad fawr ar ochr y goleudy.	

8 1m

9 Pa effaith sy'n cael ei chreu yn y llinell ganlynol?

"Gyda'r môr yn berwi'n uwch ac yn uwch"?

Ticiwch 1

- Mae'n dweud fod y môr yn boeth iawn. ☐
- Mae'n dweud fod y môr yn oer iawn. ☐
- Mae'n dweud fod y tonnau'n uchel. ☐
- Mae'n dweud nad oes tonnau o gwbl. ☐

9 ○ 1m

10 **Edrychwch** ar y pennill isod eto.
Labelwch y technegau arddull sydd mewn print trwm gan ddewis o'r rhestr termau ar y gwaelod. Mae un term yn ormod.

berf **ansoddair** **personoli** **odl** **cyflythrennu**

☐ ☐

Trwy'r nos bu'r storm yn rhuo a chwythu
A'r **goleudy yn wincio'n wan** -
Creigiau **pigog** wedi'u cuddio o'r golwg
Pan **suddodd** llong fawr ger y **lan**.

☐ ☐

10 ○ 1m

Yn Wyneb y Storm

(Bwrlwm, TASau, ACCAC, © Hawlfraint y Goron)

Yn Wyneb y Storm

Ym mis Medi 1838, yn ystod storm, hwyliodd llong i mewn i greigiau ger Goleudy Ynysoedd y Farne, Môr y Gogledd. Cafodd naw o bobl eu hachub gan ferch ifanc o'r enw Grace Darling a'i thad, ar ôl i Grace fynnu bod rhaid rhwyfo atyn nhw dros y tonnau mawr.

Trwy'r nos bu'r storm yn rhuo a chwythu
A'r goleudy yn wincio'n wan.
Creigiau pigog wedi'u cuddio o'r golwg
Pan suddodd llong fawr ger y lan.

Gyda'r môr yn berwi'n uwch ac yn
uwch, Bu'r teithwyr yn gweiddi a chrio.
Neb digon dewr i fentro i'w hachub
A'r storm yn eu clustiau yn rhuo.

"Rhaid i ni helpu!" meddai Grace wrth ei thad
"Beth am rwyfo ein cwch dros y dŵr?"
"Llawer rhy beryg," atebodd ei thad
"Os awn ni, byddwn farw, mae'n siŵr."

"Gallaf i rwyfo," oedd ateb ei ferch.
Roedd bywyd yn werthfawr iddi hi.
Ac i ffwrdd â nhw yn wyneb y storm,
Dau yn brwydro yn erbyn y lli.

Cyrhaeddodd y cwch lle glynodd y naw.
Cyn bo hir, cwympodd pump *i'w gôl.
Roedd pedwar dyn eto'n gaeth ar y graig
A byddai'n rhaid mynd a'r cwch yn ôl.

Trwy rwyfo crefftus hen forwr a'i ferch
Achubwyd pob un aelod o'r criw.
Ac mae'n wir i ni ddweud, oni bai am Grace
Ni fyddai neb o'r llong wedi byw.

addasiad o gerdd gan Andrew Tweed